

การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือ
ย้อมสีธรรมชาติ ด้วยอัตลักษณ์การแต่งกายและลวดลาย
ผ้าทอ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
Design of Natural Dyed Hand Woven Cotton
Fabric Processing Products with
the Identity of Clothing and Weaving Patterns
of Hot District, Chiang Mai Province

ญาณิศา โกมลศิริโชค¹
Yanisa Komonsirichok

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาออกแบบแฟชั่น สิ่งทอ และเครื่องประดับ
คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่
Assistant Professor, Fashion Textile and Jewelry Design Division,
Faculty of Art and Architecture,
Rajamangala University of Technology Lanna Chiang Mai
(E-mail: vachirapoo@yahoo.co.th)

Received: 24/05/2024 Revised: 04/09/2024 Accepted: 05/09/2024

บทคัดย่อ

งานวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์การแต่งกายและลวดลายผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) ออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยอัตลักษณ์การแต่งกายและลวดลายผ้าทอ อ. ฮอด จ. เชียงใหม่ เพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้บริโภค ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยสุ่มตัวอย่างจากประชากร 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุ ครูภูมิปัญญา และนักวิชาการของ อ.ฮอด จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพัน จำนวน 20 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้บริโภคที่มีรสนิยมสวมใส่ผ้าฝ้ายทอมือกลุ่มวัยกลางคนหรือ Gen X (อายุ 43-58 ปี) จำนวน 460 คน รวมทั้งสิ้น 490 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตลักษณ์การแต่งกายและลวดลายผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของ อ. ฮอด จำแนกได้ 2 ประเด็นหลัก ดังนี้ ก) อัตลักษณ์การแต่งกายแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ การแต่งกายในชีวิตประจำวัน การแต่งกายในงานเฉพาะหรืองานพิเศษต่าง ๆ การแต่งกายชุดนักเรียน และ ข) อัตลักษณ์ลวดลายผ้าทอ แบ่งเป็น 3 ลวดลาย คือ ลวดลายดอกพริก ลวดลายสองหรือลายก้างปลาที่แทรกอยู่ในลายจก และลวดลายยกมุก 2) การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยอัตลักษณ์การแต่งกาย และลวดลายผ้าทอของ อ. ฮอด เพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้บริโภค เป็นการออกแบบและตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ 4 ประเภท คือ เสื้อผ้าสตรี ยาม กระเป๋า และหมวก เนื่องจาก 4 รูปแบบนี้เป็นสิ่งที่อยู่ในกระแสนิยมของผู้บริโภคกลุ่ม Gen X จากนั้นทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 รูปแบบ พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมากทุกผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: การออกแบบผลิตภัณฑ์, ผ้าฝ้ายทอมือ, อัตลักษณ์การแต่งกาย, ลวดลายผ้าทอ, จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

The objective of this research includes 1) study the identity of clothing and patterns of natural dyed woven fabrics of Hot district, Chiang Mai province and 2) design processed products from hand-woven cotton dyed with natural dyes with the identity of clothing and woven fabric patterns of Hot district to respond to consumer needs. Use quantitative and qualitative research methodology. The study was based on 3 population groups: group 1: 10 people in the elderly, wisdom teachers, and scholars of Hot district, group 2: 20 people in Aumphan Cotton Occupational groups, and group 3: 460 people in consumers who have a taste for wearing handwoven cotton middle-aged group or Generation X (43-58 years old), total 490 people. The tools used in the research are interviews and satisfaction survey. The research method used interviews, analyze data by analysis content, mean ($\bar{x}$) and standard deviation (SD.). The results found that 1) the identity of clothing and natural dyed woven fabric patterns of Hot district can be classified into 2 main issues: a) clothing identity divided into 3 styles: everyday clothing, specific events or special events, clothing of school uniforms and b) identity of woven fabric patterns, divided into 3 patterns: the Dok Pik pattern, herringbone patterns that are inserted into the Jok pattern and Yok Mook pattern 2) Design products processed from hand woven cotton dyed with natural dyes with the identity of clothing and woven fabric patterns of Hot district to respond to consumer needs it is design and sew into 4 types of products: women's clothing, tote bags, bags, and hat because these 4 styles are in the trend of Generation X consumers. Then, a survey of consumer

satisfaction all 4 types of products found that consumers had a high level of satisfaction with all products.

Keywords : Product design, Handwoven Cotton, Clothing Identity, Woven Fabric Patterns, Chiang Mai Province

บทนำ

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยถูกจัดอยู่ในหมวดของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ดังรายงานภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของกระทรวงอุตสาหกรรม ปี 2566-2567 ที่ระบุว่า อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มีมูลค่าการส่งออกเป็นมูลค่ามากถึง 1782.31 ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มยังคงเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของผู้บริโภค (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2566) นอกจากนี้รูปแบบของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายมีการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ที่หลายหลายมากขึ้น ทั้งในเรื่องสีสันทัน วัสดุ และการผลิต โดยเฉพาะเรื่องการผลิตนั้น เป็นการผลิตทั้งในระบบอุตสาหกรรมและระบบหัตถกรรม การผลิตในระบบอุตสาหกรรมนั้นเป็นการผลิตในโรงงานหรือสถานประกอบการ ตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ เน้นการผลิตปริมาณมากในระยะเวลาอันสั้น ส่วนการผลิตระบบหัตถกรรมเป็นการผลิตในชุมชนที่เป็นกลุ่ม OTOP หรือวิสาหกิจชุมชน เน้นการผลิตปริมาณไม่มาก แต่เน้นคุณค่า ความประณีต ความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นอัตลักษณ์หรือจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ กลายเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน เกี่ยวโยงกับความงาม ความเชื่อทางสังคม และศาสนา แต่ละท้องถิ่นมีภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ในการทำผ้าที่โดดเด่นต่างกัน (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2565ก)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีวัฒนธรรมการทอผ้าที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นมาอย่างยาวนานเช่นกัน หนึ่งในผ้าทอที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง คือ ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติของอำเภอฮอด จากการสัมภาษณ์นางสาวกนกวรรณ วงศ์คม (2565) หัวหน้างานปฏิบัติศูนย์เชียงใหม่

สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ ทำให้ทราบว่า อำเภอสอดเป็นแหล่งส่งออกผ้าผืนเพื่อใช้ในการแปรรูปเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทงานหัตถกรรมสิ่งทอที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ชุมชนและจังหวัด โดยมียอดการส่งออกกว่าร้อยละ 70 ของยอดการส่งออกผ้าของจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิตเป็นเส้นด้ายฝ้ายที่ซื้อจากท้องตลาดมากกว่าการปลูกฝ้ายเอง กระบวนการย้อมสีจะทำการย้อมด้วยสีธรรมชาติเป็นหลัก และย้อมสีสังเคราะห์เป็นรอง เนื่องจากผู้บริโภคส่วนมากให้ความสนใจในการบริโภคผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติมากกว่าผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีสังเคราะห์ ประกอบกับจากการสัมภาษณ์นางอำพัน ทิพรักษา (2565) ประธานกลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพัน ต. นาคอเรือ อ. สอด จ.เชียงใหม่ พบว่า ผ้าทอขอ อ.สอด เป็นที่รู้จักของกลุ่มลูกค้าที่นิยมใช้ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติซึ่งเป็นสินค้าของชุมชน ผ้าที่ผลิตออกมาส่วนมากเป็นผ้าทอหน้ากว้างประมาณ 40 นิ้ว มีลักษณะของผืนผ้าที่หนา ผิวสัมผัสไม่นุ่ม มีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย ได้แก่ เสื้อผ้าถุง ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ เป็นต้น รูปแบบที่ผลิตออกจำหน่ายเป็นรูปแบบเดิมที่ทำต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีต ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบมากนัก ประกอบกับชุมชนหรือกลุ่มผู้ผลิตยังขาดความรู้ในการแปรรูปผืนผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ รูปแบบมีความคล้ายคลึงสินค้าทั่วไปที่จำหน่ายในท้องตลาด ขาดการนำเอาจุดเด่นของพื้นที่ที่เป็นรูปลักษณ์ และลวดลายของผ้าเมืองสอดมาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้ผู้บริโภคขาดทางเลือกที่หลากหลาย ดังนั้น ควรมีการปรับใช้ผ้าทอไทยให้มีประโยชน์ใช้สอย ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคแฟชั่น และยังคงอยู่เคียงคู่กับวิถีชีวิตร่วมสมัย (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2565) สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ สิ่งทอของชุมชน

จากประเด็นข้างต้นผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยอัตลักษณ์การแต่งกายและลวดลายผ้าทอ อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ และการสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบหลัก ผนวกกับการใช้อัตลักษณ์ของท้องถิ่นมาประยุกต์

ให้เกิดรูปแบบที่แตกต่าง เพื่อสร้างทางเลือก และตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มวัยกลางคนหรือ Gen X (อายุ 43-58 ปี) ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีการใช้จ่ายสูงที่สุดในบรรดากลุ่มทั้งหมดที่มีศักยภาพในตลาด มีรายได้ที่เพียงพอ มีอาชีพการงานที่มั่นคง มีอำนาจในการตัดสินใจที่สำคัญในชีวิตส่วนตัว มีนิสัยการซื้อสินค้าและความชอบที่แตกต่างออกไป คนกลุ่มนี้มักหาข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อนการตัดสินใจซื้อ และมีแนวโน้มที่จะภักดีต่อแบรนด์ (Brand loyalty) ที่นำเสนอผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง (วชิรา ทองสุข, 2566) ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ทางด้านออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือ และเป็นแนวทางพัฒนาในการยกระดับงานผลิตภัณฑ์สิ่งทอของชุมชนอื่น ๆ ในภาคเหนือ และของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์การแต่งกาย และลวดลายผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของ อ. ฮอด จ. เชียงใหม่
2. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยอัตลักษณ์การแต่งกาย และลวดลายผ้าทอของ อ. ฮอด จ. เชียงใหม่ เพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้บริโภค

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบอัตลักษณ์การแต่งกาย และลวดลายผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของ อ. ฮอด จ. เชียงใหม่
2. ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยอัตลักษณ์การแต่งกาย และลวดลายผ้าทอของ อ. ฮอด จ. เชียงใหม่ เพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้บริโภค

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุ ครูภูมิปัญญา และนักวิชาการใน อ. ฮอด จ. เชียงใหม่ กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพัน อ.ฮอด จ. เชียงใหม่ และกลุ่มที่ 3 คือ ผู้บริโภคที่มีรสนิยมสวมใส่ผ้าฝ้ายทอมือ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อคัดเลือกจากประชากรที่เป็นกลุ่มที่ 1 จำนวน 10 คน แบ่งเป็น ผู้สูงอายุ 5 คน ครูภูมิปัญญา 3 คน และนักวิชาการ 2 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพัน จำนวน 20 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้บริโภคที่มีรสนิยมสวมใส่ผ้าฝ้ายทอมือ กลุ่มวัยกลางคนหรือ Gen X (อายุ 43-58 ปี) จำนวน 460 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 490 คน

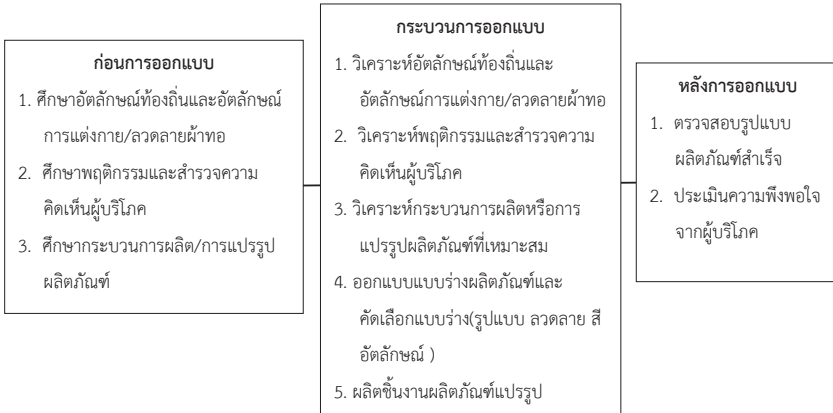
2. ขอบเขตของเนื้อหา

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และใช้กระบวนการออกแบบ เป็นองค์ประกอบหลักในการยกระดับผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือของชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

2.2 นำอัตลักษณ์ของรูปแบบ ลวดลาย และสีของผ้าฝ้ายทอมือของชุมชนมาประยุกต์ออกแบบเป็นงานผลิตภัณฑ์แปรรูปประเภทเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่สื่อถึงอัตลักษณ์ของ อ. ฮอด จ. เชียงใหม่ 4 ประเภท ประกอบด้วย 1) เสื้อผ้าสตรี จำนวน 4 ชุด 2) ถุงย่าม จำนวน 3 ใบ 3) กระเป๋า จำนวน 2 ใบ และ 4) หมวก จำนวน 1 ใบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบคิดในการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้คือ

1. ประชากร ในการศึกษาประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ คือ 1) ผู้สูงอายุ ครู ภูมิปัญญา และนักวิชาการของ อ. ฮอด จ. เชียงใหม่ 2) กลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพัน 3) ผู้บริโภคที่มีรสนิยมสวมใส่ผ้าฝ้ายทอมือ

2. กลุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเจาะจง (purposive sampling) โดยสุ่มจาก กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ครูภูมิปัญญา จำนวน 3 คน นักวิชาการ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพัน จำนวน 20 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริโภคที่มีรสนิยมสวมใส่ผ้าฝ้ายทอมือกลุ่มวัยกลางคน หรือ Gen X จำนวน 460 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 490 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจความพึงพอใจ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการ 1) ลงพื้นที่ศึกษาอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ 2) ศึกษากระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิม รวมถึงรูปแบบการแต่งกายของชาวฮอด เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการออกแบบ 3) สำนวความต้องการของผู้บริโภค เรื่อง ความต้องการรูปแบบของผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ 4) ออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และให้สอดคล้องกับรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมของ อ. ฮอด โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ 5 ขั้นตอน ตามแนวทางในงานวิจัยของมะยูรียี พิทยาเสนีย์ และพิชญภา ยวงสร้อย (2564) คือ การเข้าใจปัญหา (Empathize) การระบุปัญหา และกรอบของปัญหา (Define) การหาแนวทางแก้ไข (Ideate) การสร้างต้นแบบ (Prototype) และการทดสอบ (Test)

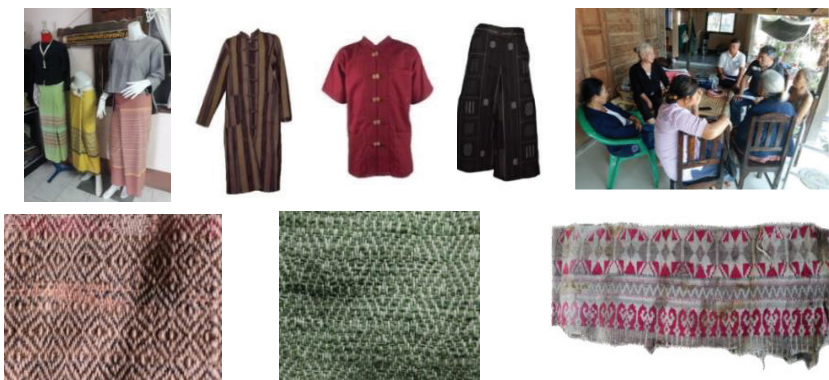
ผลการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยได้ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ 5 ขั้นตอน โดยในแต่ละขั้นตอนได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การเข้าใจปัญหา (Empathize) เป็นการค้นหาและวิเคราะห์ปัญหาผลิตภัณฑ์เดิม เพื่อที่จะทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจปัญหาของผลิตภัณฑ์อันจะนำไปสู่จัดการปัญหา โดยกระบวนการวิจัย พบว่า ชุมชนทราบว่าปัญหาของกลุ่ม คือ รูปแบบของสินค้าที่ยังเป็นรูปแบบเดิม ไม่ร่วมสมัย ไม่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ส่วนหนึ่งมาจากความสามารถในการออกแบบของกลุ่มผู้ประกอบการ จึงมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาคความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ที่เป็นการพัฒนาสินค้าให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มวัยกลางคน เป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายประเภท เสื้อผ้าสตรี ย៉าม กระเป๋ และหมวก

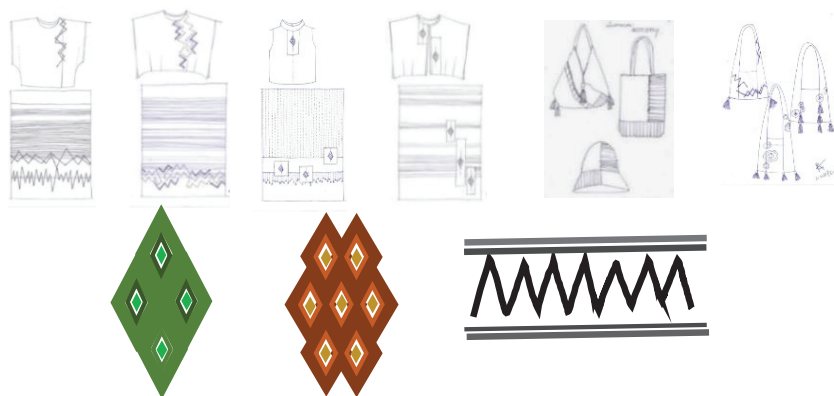
2. การระบุปัญหา และกรอบของปัญหา (Define) เพื่อเป็นการเจาะจงปัญหาให้ชัดเจน ผู้วิจัยได้มีการประชุมสมาชิกกลุ่มผู้ผลิต พบว่า ปัญหาในด้านรูปแบบของสินค้าจะประยุกต์จากอัตลักษณ์การแต่งกายเดิมของชาวฮอด คือ การสวมใส่ผ้าซิ่นของสตรี ร่วมกับการใช้สี และด้านลวดลายผ้าจะประยุกต์จากลวดลายเดิมเพื่อใช้ตกแต่งผลิตภัณฑ์ ดังภาพประกอบที่ 1

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2568

ภาพประกอบที่ 1 ภาพเครื่องแต่งกาย สีและลวดลายผ้าดั้งเดิม
โดยการประชุมกลุ่มกลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพัน

การหาแนวทางแก้ไข (Ideate) เป็นการออกแบบร่างภาพลายเส้นผลิตภัณฑ์ 4 ประเภท คือ เสื้อผ้าสตรี ยาม กระเป๋า และหมวก โดยการประยุกต์จากอัตลักษณ์การแต่งกาย สี และลวดลายของผลิตภัณฑ์สิ่งทอเดิม ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 การออกแบบเป็นภาพลายเส้นผลิตภัณฑ์และการประยุกต์
ใช้สีและลวดลายตามอัตลักษณ์เดิมของท้องถิ่น

(4) การสร้างต้นแบบ (Prototype) เป็นการนำแบบร่างไปกำหนดขนาดสัดส่วน จัดทำแบบตัด (pattern) และตัดเย็บเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูป ดังภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบที่ 3 การสร้างต้นแบบเสื้อผ้าสตรี ยาม กระเป๋า และหมวก

(5) การทดสอบ (Test) เป็นกระบวนการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อให้ทราบระดับคุณภาพ และนำผลประเมินที่ได้มาพัฒนาต่อไป การสำรวจความพึงพอใจดังกล่าว ผู้วิจัยได้เลือกเครื่องมือที่ประเมินความพึงพอใจที่เป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ (นิรัช สุดสังข์, 2559) โดยที่ 1 คือ ความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด 2 คือ ความพึงพอใจในระดับน้อย 3 คือ ความพึงพอใจในระดับปานกลาง 4 คือ ความพึงพอใจในระดับมาก และ 5 คือ ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) แล้วนำไปแปรผลเทียบกับค่าระดับคะแนน 5 ระดับ คือ ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2568

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจ ดังแสดงในตารางที่ 1-4

ภาพประกอบที่ 4 ต้นแบบเสื้อผ้าสตรีจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อเสื้อผ้าสตรีจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 4 ชุด

รายการประเมิน	ข้อผลิตภัณฑ์ : เสื้อผ้าสตรี							
	ชุด 1		ชุด 2		ชุด 3		ชุด 4	
	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.
1. ลวดลาย และสีสื่อความหมายถึงลวดลายอัตลักษณ์ท้องถิ่น	4.17	0.41	4.67	0.52	3.36	1.00	3.39	0.98
2. การจัดองค์ประกอบของลวดลายมีความลงตัวหรือเหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า	4.33	0.52	4.50	0.55	4.22	0.33	3.43	0.93

รายการประเมิน	ชื่อผลิตภัณฑ์ : เสื้อผ้าสตรี							
	ชุด 1		ชุด 2		ชุด 3		ชุด 4	
	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.
3. ความประณีตในการตัดเย็บ	4.47	0.52	4.22	0.33	4.28	0.82	4.35	0.49
4. วัสดุที่ใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้ามีคุณภาพดี	4.57	0.57	4.62	0.52	4.65	0.55	4.64	0.63
5. รูปแบบเสื้อผ้าแต่ละชิ้นมีความสัมพันธ์เข้าชุดกันอย่างกลมกลืน	4.61	0.60	4.82	0.36	3.36	1.00	3.43	0.93
6. มีรูปแบบร่วมสมัยอย่างเด่นชัด	3.77	1.10	4.06	0.96	3.74	0.99	4.07	1.09
7. สวมใส่สบายและเหมาะสมกับขนาดสัดส่วนร่างกาย	3.91	0.83	4.25	1.02	4.06	0.43	4.19	1.17
รวม	4.26	0.65	4.44	0.60	3.95	0.73	3.92	0.88
การแปรผล	ระดับมาก		ระดับมาก		ระดับมาก		ระดับมาก	

จากตารางที่ 1 สรุปผลรวมวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อเสื้อผ้าสตรีผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 4 ชุด พบว่า เสื้อผ้าสตรีชุดที่ 1 ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}=4.26$, SD. =0.65) ชุดที่ 2 มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}= 4.44$, SD. = 0.60) ชุดที่ 3 มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}= 3.95$, SD. =0.73) และชุดที่ 4 มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}= 3.92$, SD. = 0.88)

ย่าม 1

ย่าม 2

ย่าม 3

ภาพประกอบที่ 5 ต้นแบบย่ามจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อயามจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 3 แบบ

รายการประเมิน	ชื่อผลิตภัณฑ์ : ยาม					
	ยาม 1		ยาม 2		ยาม 3	
	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.
1. ลวดลาย และสีสื่อความหมายถึงลวดลายอัตลักษณ์ท้องถิ่น	3.36	1.00	3.39	0.98	4.12	0.56
2. การจัดองค์ประกอบของลวดลายมีความลงตัวหรือเหมาะสมกับรูปแบบถุงยาม	3.77	1.10	3.58	0.98	4.62	0.25
3. ความประณีตในการตัดเย็บ	3.82	0.93	3.98	0.95	3.87	0.73
4. วัสดุที่ใช้ในการตัดเย็บถุงยามมีคุณภาพดี	3.70	1.09	3.90	0.92	4.07	1.09
5. รูปแบบถุงยามมีความสัมพันธ์กับลวดลาย และสีอย่างกลมกลืน	3.98	0.48	3.93	0.71	3.70	0.99
6. มีรูปแบบร่วมสมัยอย่างเด่นชัด	3.90	0.92	3.98	0.95	4.13	0.85
7. การใช้งานเหมาะสมกับขนาดสัดส่วนร่างกาย	3.74	0.99	3.43	0.93	4.13	0.85
รวม	3.75	0.93	3.74	0.91	4.09	0.76
การแปรผล	ระดับมาก		ระดับมาก		ระดับมาก	

จากตารางที่ 2 สรุปผลรวมวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อยამผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 3 แบบ พบว่า ยามแบบที่ 1 ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$, SD. = 0.93) แบบที่ 2 มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$, SD. = 0.91) และแบบที่ 3 มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$, SD. = 0.76)

กระเป๋ 1

กระเป๋ 2

ภาพประกอบที่ 6 ต้นแบบกระเป๋จากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋จากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 2 แบบ

รายการประเมิน	ชื่อผลิตภัณฑ์ : กระเป๋			
	กระเป๋ 1		กระเป๋ 2	
	($\bar{x}$)	SD.	($\bar{x}$)	SD.
1. ลวดลาย และสีสื่อความหมายถึงลวดลายอัตลักษณ์ท้องถิ่น	4.33	0.52	4.67	0.52
2. การจัดองค์ประกอบของลวดลายมีความลงตัวหรือเหมาะสมกับรูปแบบกระเป๋	4.67	0.52	4.27	0.55
3. กระเป๋มีความประณีตในการตัดเย็บ	4.50	0.55	4.82	0.36
4. วัสดุที่ใช้ในการตัดเย็บกระเป๋ามีคุณภาพดี	4.35	0.36	4.25	0.18
5. รูปแบบกระเป๋ามีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน	4.42	0.66	4.21	0.80
6. มีรูปแบบร่วมสมัยอย่างเด่นชัด	4.64	0.49	4.39	0.66
7. การใช้งานสะดวกสบาย และเหมาะสมกับขนาดสัดส่วนร่างกาย	4.28	0.73	4.30	0.69
รวม	4.45	0.54	4.41	0.53
การแปรผล	ระดับมาก		ระดับมาก	

จากตารางที่ 3 สรุปผลรวมวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อกระเป๋าด้านซ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 2 แบบ พบว่า กระเป๋าด้านที่ 1 ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$, $SD. = 0.54$) แบบที่ 2 มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, $SD. = 0.53$)

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อหมวกจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 1 แบบ

ภาพประกอบที่ 7
ต้นแบบหมวก
จากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสี
ธรรมชาติ

รายการประเมิน	ชื่อผลิตภัณฑ์ : หมวก	
	$\bar{x}$	SD.
1. ลวดลาย และสีสื่อความหมายถึงลวดลายอัตลักษณ์ท้องถิ่น	3.70	1.09
2. การจัดองค์ประกอบของลวดลายมีความลงตัวหรือเหมาะสมกับรูปแบบหมวก	3.68	0.93
3. ความประณีตในการตัดเย็บ	4.25	1.02
4. วัสดุที่ใช้ในการตัดเย็บหมวกมีคุณภาพดี	4.15	0.56
5. รูปแบบหมวกมีความสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน	3.98	0.48
6. มีรูปแบบร่วมสมัยอย่างเด่นชัด	3.55	0.86
7. การใช้งานสะดวกสบาย และเหมาะสมกับขนาดสัดส่วนร่างกาย	4.03	0.93
รวม	3.90	0.83
การแปลผล	ระดับมาก	

จากตารางที่ 4 สรุปผลรวมวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อหมวกผ้าฝ้าย ทอมือย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 1 แบบ พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$, $SD. = 0.83$)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. อัตลักษณ์การแต่งกาย และลวดลายผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของ อ. ฮอด จ. เชียงใหม่ พบว่า สามารถจำแนกได้ 2 ประเด็นหลัก คือ

1.1 อัตลักษณ์การแต่งกาย นิยมแต่งกายที่คล้ายคลึงกับคนพื้นเมือง เชียงใหม่ แบ่งรูปแบบการแต่งกายเป็น 3 ลักษณะ คือ ก) การแต่งกายในชีวิตประจำวัน ข) การแต่งกายในงานเฉพาะหรืองานพิเศษต่างๆ ค) การแต่งกายชุดนักเรียน

1.2 อัตลักษณ์ลวดลายผ้าทอย้อมสีธรรมชาติ สามารถแบ่งตามลักษณะการเรียกชื่อเฉพาะของท้องถิ่น ได้ 3 ลวดลาย คือ ก) ลวดลายดอกพริก ข) ลวดลายสองหรือลายก้างปลาที่แทรกอยู่ในลายจก และ ค) ลวดลายยกมุก

2. การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยอัตลักษณ์การแต่งกาย และลวดลายผ้าทอ อ. ฮอด เพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้บริโภค พบว่า กลุ่มผู้ผลิตต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอแปรรูป 4 ประเภท คือ เสื้อผ้าสตรี ยาม กระเป๋า และหมวก เพื่อตอบสนองความต้องการกลุ่มผู้บริโภควัยกลางคนหรือ Gen X

สำหรับผลประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปทั้ง 4 ประเภท นั้นพบว่า

2.1 เสื้อผ้าสตรี ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในรูปแบบชุดที่ 2 มากที่สุด โดยมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.44, SD. = 0.60) รองลงมา คือ ชุดที่ 1 ($\bar{x}$ = 4.26, SD. = 0.65) ชุดที่ 3 ($\bar{x}$ = 3.95, SD. = 0.73) และชุดที่ 4 ($\bar{x}$ = 3.92, SD. = 0.88) ตามลำดับ โดยที่ทุกชุดมีความพึงพอใจในระดับมากเช่นกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในเรื่อง “รูปแบบเสื้อผ้าแต่ละชิ้นมีความสัมพันธ์เข้าชุดกันอย่างกลมกลืน” ของเสื้อผ้าสตรีชุดที่ 2 ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.82, SD. = 0.36)

2.2 ยาม ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในรูปแบบยามแบบที่ 3 มากที่สุด โดยมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.09, SD. = 0.76) รองลงมา คือ แบบที่ 1

($\bar{x}$ = 3.75, SD. = 0.93) และแบบที่ 2 ($\bar{x}$ = 3.74, SD. = 0.91) ตามลำดับ โดยที่ทุกแบบมีความพึงพอใจในระดับมากเช่นกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในเรื่อง “การจัดองค์ประกอบของลวดลายมีความลงตัวหรือเหมาะสมกับรูปแบบยาม” ของยามแบบที่ 3 ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.62, SD. = 0.25)

2.3 กระเป่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในรูปแบบกระเป่าแบบที่ 1 มากที่สุด โดยมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.45, SD. = 0.54) แบบที่ 2 มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.41, SD. = 0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในเรื่อง “ความประณีตในการตัดเย็บ” ของกระเป่าแบบที่ 2 ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.82, SD. = 0.36)

2.4 หมวก ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในมาก ($\bar{x}$ = 3.90, SD. = 0.83) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในด้าน “ความประณีตในการตัดเย็บ” ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.25, SD. = 1.02)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์การแต่งกาย และลวดลายผ้าทอย้อมสีธรรมชาติของ อ.ฮอต จ.เชียงใหม่ พบว่ามี 2 ลักษณะคือ 1) อัตลักษณ์การแต่งกาย จำแนกเป็นการแต่งกายในชีวิตประจำวัน การแต่งกายในงานเฉพาะ และการแต่งการชุดนักเรียน 2) อัตลักษณ์ลวดลาย จำแนกเป็น ลวดลายดอกพริก ลวดลายกำมะหยี่ และลวดลายยกมุก สำหรับอัตลักษณ์การแต่งกายแสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในการรักษาแบบการแต่งกายของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ส่วนอัตลักษณ์ลวดลายนั้นเป็นลักษณะของลวดลายที่ผู้คนในท้องถิ่นพบเห็นเป็นประจำในวิถีชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากอัตลักษณ์ทั้ง 2 ลักษณะนี้เป็นรูปธรรมที่รับรู้ได้ง่าย และถูกถ่ายทอดในระดับบุคคลตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และชุมชนต้องการให้เกิดการรับรู้อย่างกว้างขวางถือเป็นทุนวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนที่มีคุณค่าเชิงศิลปะ และการออกแบบ

ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของอรอุษา บัวบาน (2565) เรื่อง กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ และการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทย ที่กล่าวว่า “อัตลักษณ์ของบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และถูกสั่งสมจนเกิดเป็นภูมิหลังที่ก่อตัวให้เกิด อัตลักษณ์ด้านใดด้านหนึ่ง โดยบุคคลจะเลือกนำอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในการแสดงความเป็นตัวตนออกมาให้ผู้อื่นได้เห็น” และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อิศริยาภรณ์ ชัยกุลหลาบ และนิรัช สุดสังข์ (2562) เรื่อง การออกแบบชุดแต่งกายสำหรับสตรีไทดำจากอัตลักษณ์ไทดำนาป่าหนาด อ. เชียงคน จ. เลย ที่ได้ดำเนินการศึกษาอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ พบว่า สตรีไทดำในปัจจุบันส่วนใหญ่นิยมใส่เสื้อผ้าร่วมสมัยเน้นความเรียบง่ายเพื่อใส่ในชีวิตประจำวัน แต่จะสวมใส่ชุดประจำชาติพันธุ์สำหรับงานสำคัญหรือการส่งเสริมการท่องเที่ยว

2. การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติด้วยอัตลักษณ์การแต่งกาย และลวดลายผ้าทอของ อ. ฮอด จ. เชียงใหม่ เพื่อตอบสนองตามความต้องการของผู้บริโภค เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จำนวน 4 ประเภท คือ เสื้อผ้าสตรี ยาม กระเป๋า และหมวก โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ และการสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบหลัก ผสมกับการใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ด้านการแต่งกายของสตรี สี และลวดลายบนผืนผ้า โดยนำมาประยุกต์ใช้ให้มีจุดเด่น และเกิดความน่าสนใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดมูลค่าเพิ่มนั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น และความต้องการของผู้บริโภคเป็นปัจจัยหรือส่วนประกอบสำคัญในการพัฒนา เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เกิดความแตกต่าง ดังสอดคล้องกับแนวทางของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 (ม.ป.ป.) เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาสู่สากล ที่กล่าวว่า “การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างโดยใช้ทุนวัฒนธรรม ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล สามารถเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้ จำเป็นต้องอาศัยการออกแบบร่วมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย แต่ยังคงเอกลักษณ์ของตนเองไว้” อีกทั้งยังสอดคล้องกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2567) ที่กล่าวถึงการเชื่อมโยง

ต่ออีกทอภูมิปัญญาไว้ว่า “การมองพื้นฐานของงานหัตถกรรมที่จะสร้างความยั่งยืนได้ดีที่สุด เป็นแนวคิดหนึ่งที่จะทำให้เห็นสิ่งที่มีคุณค่าที่ดีที่สุดอย่างการมีชุมชนที่รักเคารพ และรู้สึก ที่ผ่านความสัมพันธ์กับธรรมชาติ มนุษย์และสิ่งมีชีวิตไปพร้อมกับ การแสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ และความคิดสร้างสรรค์ของตน คุณค่าพื้นฐาน ที่จะทำให้ทุกคนบนโลกจดจำได้จากการมีเอกลักษณ์ที่เข้มแข็ง แสดงให้เห็นภูมิหลังทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์” และเมื่อนำต้นแบบผลิตภัณฑ์ไปสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่ม Gen X พบว่า ผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 ประเภท ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้งนี้จากผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีความพึงพอใจในระดับมากในแต่ละผลิตภัณฑ์ และในแต่ละรูปแบบนั้น สะท้อนให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาทั้งในเรื่องรูปแบบ ลวดลาย และสีนั้น เป็นสิ่งสร้างความแตกต่าง และตอบสนองความต้องการ รสนิยมของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ เนื่องจากการออกแบบได้ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ร่วมกับการใช้หลักของความกลมกลืน และความมีเอกภาพที่ชัดเจน ประกอบกับการมีส่วนร่วมในการผลิตของผู้ผลิตในชุมชน รวมทั้งมีการใช้วัสดุในท้องถิ่นที่สอดคล้องกับรูปแบบ จึงส่งผลให้แต่ละรูปแบบมีความกลมกลืนกันเป็นอย่างดี อีกทั้งรูปแบบของผลิตภัณฑ์แปรรูป มีการออกแบบที่สร้างความแตกต่างจากท้องตลาด คำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงให้ความสำคัญกับวัสดุหลัก คือ ผ้าที่นำมาผลิตซึ่งเป็นผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมด้วยสีธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอิสริยาภรณ์ ชัยกุลลาบ และ นิรัช สุตสังข์ (2562) เรื่อง การออกแบบชุดแต่งกายสำหรับสตรีไทดำจากอัตลักษณ์ไทดำนาป่าหนาด อ. เชียงคาน จ. เลย ที่ใช้ผ้าฝ้ายทอมือในชุมชนเป็นวัสดุหลักในการผลิต เนื่องจากมีราคาไม่สูง อีกทั้งเป็นผลผลิตของอาชีพที่ทำมาตั้งแต่ดั้งเดิมจึงมีความชำนาญเป็นอย่างดี รวมถึงใส่ใจในรายละเอียด และความประณีตของผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งสำคัญ ดังสอดคล้องกับผลวิจัยของบุริดา วิปชชา และอนุชา แพ่งเกษร (2565) เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโดยการมีส่วนร่วมของผู้ผลิต นักออกแบบ ผู้จัดการจำหน่ายและผู้บริโภค จ. มุกดาหาร ที่กล่าวว่า “ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์นิยมที่จะซื้อสินค้าที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติ มีลวดลายผสมผสานระหว่างแบบดั้งเดิมกับแบบสมัยใหม่ และ

ใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น” และสอดคล้องกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (2565) ที่กล่าวว่า “ควรมีการปรับใช้ผ้าทอไทยให้มีประโยชน์ใช้สอยตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น และยังคงอยู่เคียงคู่กับวิถีชีวิตร่วมสมัย”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ เน้นการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นหลัก หากต้องการจุดเด่นของลวดลายมากขึ้น อาจมีการพัฒนาเฉพาะลวดลายอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้มากขึ้น และใช้ลวดลายเป็นจุดขายของผลิตภัณฑ์ นอกเหนือจากรูปแบบ และวัสดุ

1.2 อาจนำลวดลายหงส์ในโคม ซึ่งเป็นลวดลายผ้าประจำจังหวัด เชียงใหม่ มาจัดองค์ประกอบหรือประยุกต์กับลวดลายท้องถิ่น เพื่อสะท้อนถึงความเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นระดับอำเภอ และระดับจังหวัดในคราวเดียวกัน

1.3 อาจมีการพัฒนาเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่น ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น เช่น เคหะสิ่งทอ ของที่ระลึก ตุ๊กตา ฯลฯ โดยพิจารณาจากแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภค และแนวโน้มตลาด

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 เป็นองค์ความรู้เรื่องกระบวนการออกแบบ และการผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอให้กับชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 เป็นแนวทางในการออกแบบ การพัฒนาหรือยกระดับผลิตภัณฑ์สิ่งทอโดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น

2.3 ใช้เป็นแนวทางออกแบบผลิตภัณฑ์อื่น ๆ หรืองานสิ่งทอและแฟชั่น ที่เกี่ยวกับการใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่น หรือทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สกว.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่สนับสนุนทุนวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณคณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ที่สนับสนุนบุคลากร สถานที่ และเครื่องมือในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2567). *Thai textiles trend book Spring/Summer 2025*. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2565ก). *Thai textiles trend book Autumn/Winter 2022-2023*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2565ข). *Thai textiles trend book Spring/Summer 2022-2023*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- นิรัช สุดสังข์. (2559). *ระเบียบวิจัยทางการออกแบบ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปฐิตา วิปชชา, และอนุชา แฝงเกสร. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือโดยมีส่วนร่วมของผู้ผลิต นักออกแบบ ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภค จังหวัดมุกดาหาร. ใน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13 12 พฤษภาคม 2565*. (2836-2849). สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- มะยุรีย์ พิทยาเสนีย์, และพิชญภา ยวงสร้อย. (2564). การคิดเชิงออกแบบ: ครุ่นวัดกรวิธีใหม่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 10(2), 190-199.

- วชิรา ทองสุข. (2566). เทคนิคพิชิตใจ Gen X แบนด์ควรวางกลยุทธ์อย่างไรให้ประสบความสำเร็จ. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2566 จาก <https://talkataka.com/blog/strategies-for-gen-x/>
- ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1. (ม.ป.ป.). โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาสู่สากล พื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน. ค้นเมื่อ 21, มกราคม 2567 จาก <https://ipc1.dip.go.th/uploadcontent/IPC1/EBook/CulCreDev-Rev.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2566). รายงานภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมปี 2566 และแนวโน้มปี 2567. ค้นเมื่อ 7 มกราคม 2567 จาก <https://km.fti.or.th/wpcontent/uploads/2024/01.pdf>
- อรอุษา บัวบาน. (2565). กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และการสื่อสารอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่แต่งกายด้วยผ้าไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อิสริยาภรณ์ ชัยกุลลาบ, และนิรัช สุดสังข์. (2562). การออกแบบชุดแต่งกายสำหรับสตรีไทดำจากอัตลักษณ์ ไทดำนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(2), 75-96.

สัมภาษณ์

- กนกวรรณ วงศ์คม. (2565, 17 ตุลาคม). สัมภาษณ์. หัวหน้างานปฏิบัติศูนย์เชียงใหม่ สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
- อำพัน ทิพราชา. (2565, 3 ตุลาคม). สัมภาษณ์. ประธาน. กลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพัน.